

Handläggare
Christina Koistinen
Telefon: 0850830198

Till
Kyrkogårdsnämnden
8 april 2021

Underlag för budget 2022 med inriktning 2023 och 2024 för Kyrkogårdsnämnden

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förslaget till underlag till budget för 2022 med inriktning för 2023 och 2024 och överlämnar det till kommunstyrelsen
2. Beslutet justeras omedelbart.

Svante Borg
Förvaltningschef

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	3
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	3
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	3
2 Nämndens verksamhetsområde.....	3
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	9
3.1 Drift.....	11
3.2 Investeringar.....	12
3.2.1 <i>Prioriteringsgrunder</i>	15
3.2.2 <i>Konsekvensanalys och risker</i>	15
3.2.3 <i>Måluppfyllelse</i>	15
4 Lokalförsörjningsplan.....	16
4.1 Inledning.....	16
4.1.1 <i>Nuläge 31 januari 2021</i>	16
4.1.2 <i>Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden)</i>	16
5 Övriga redovisningar.....	16

Bilagor

Bilaga 1: KN 2022-2024

Bilaga 2: Lokalförsörjningsplan 168_LFP2021_Kyrkogårdsnämnden

Bilaga 3: Fokusområden näringslivspolicy

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Nämnden anger nedan strategiska satsningar i punktform för hur nämnden vill bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Nämnden bidrar till ökad sysselsättning genom att erbjuda praktik till personer som står långt från arbetsmarknaden.
- Begravningsverksamheten präglas av tillförlitlighet och hög säkerhet. Stadens begravningsplatser upplevs som trygga, välskötta och säkra.
- Begravningsverksamheten präglas av god service och lyhördhet för den enskildes behov.
- Stadens begravningsplatser och begravningsverksamhet har god tillgänglighet.
- Äldre känner sig välkomna och trygga på stadens begravningsplatser.
- Världsarvets Skogskyrkogårdens värden förmedlas till barn och unga.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Kyrkogårdsförvaltningen har ett gott samarbete med företagare.
- Stockholmarna erbjuds en mångfald av gravskick.
- Kyrkogårdsförvaltningen bidrar till att skapa effektiva och hållbara transporter.
- Kulturarvet på stadens begravningsplatser bevaras, vårdas och synliggörs.
- Kyrkogårdsförvaltningen bidrar till att skapa en hållbar livsmiljö.
- Stadens begravningsplatser är vackra och rofyllda kulturmiljöer med höga naturvärden.
- Världsarvet Skogskyrkogårdens värden förvaltas och förmedlas.
- En ny begravningsplats etableras på Järvafältet för att tillgodose det långsiktiga behovet av gravplatser i nordvästra Stockholm.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Nämndens verksamhet ska präglas av god budgethållning.
- Kyrkogårdsförvaltningen är en bra arbetsgivare.
- Medarbetare och chefer har rätt kompetens, ett etiskt förhållningssätt och ger ett värdigt bemötande.

2 Nämndens verksamhetsområde

Nedan följer en presentation och kommentarer till nämndens verksamhet och utveckling under planperioden.

Verksamhetens omfattning

Kyrkogårdsnämnden är huvudman för begravningsverksamheten i Stockholm.

Kyrkogårdsnämnden ska verka för att den konfessionsneutrala inriktningen upprätthålls och att alla, oavsett livsåskådning, kan erbjudas den begravningsceremoni som önskas. Nämnden äger och förvaltar stadens begravningsplatser, upplåter gravplatser, ställer ceremonilokaler till

allmänhetens förfogande samt svarar för stadens krematorier.

Verksamheten består av tre huvudområden: begravningsverksamhet, ansvar för att skydda och bevara kulturhistoriska värden samt serviceverksamhet det vill säga skötsel och plantering på enskilda gravar mot ersättning från gravrättsinnehavare. Dessutom ansvarar nämnden för förvaltning av världsarvet Skogskyrkogården i enlighet med UNESCO:s Konvention om Skydd för Världens Kultur- och Naturarv.

Kyrkogårdsnämnden ger därutöver ekonomisk ersättning till den som innehar enskild begravningsplats och till den som förvaltar allmän begravningsplats utan att vara huvudman. Med det senare avses församlingar inom Svenska kyrkan, i huvudsak i innerstaden.

Verksamheten finansieras av en begravningsavgift som baseras på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Begravningsavgiften uppgår år 2021 till 6,5 öre per skattekrona. Begravningsavgiften för de kyrkliga huvudmännen i riket uppgår år 2021 jämförelsevis till 25,3 öre per skattekrona.

Nämnden svarar för underhåll av 11 begravningsplatser med 13 ceremonilokaler. Totalt finns inom nämndens ansvar ett 40-tal byggnader, inklusive två krematorier.

Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

I budget för 2021 har kommunfullmäktige angett inriktningen för verksamheten.

En modern storstad med möjligheter till valfrihet för alla

Den konfessionsneutrala inriktningen ska upprätthållas, nämnden ska erbjuda rofyllda och vackra begravningsplatser samt förvalta det kulturarv och de park- och naturvärden som finns vid stadens begravningsplatser. Nämnden ska utreda, och vid behov införa, nya begravningsplatser i staden. Nämnden ska:

- Ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler.
- Utveckla samt förvalta park- och naturvärden vid stadens begravningsplatser.
- Förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser.
- Verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra.
- Utreda nya gravtyper och vid behov införa dessa på fler av stadens begravningsplatser.
- Bygga en ny ceremonilokal vid Strandkyrkogården för att möjliggöra att fler stockholmare väljer att begravas på platsen.
- Fortsätta arbetet med att tillhandahålla platser för feriearbetare.

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Fortsätta arbetet med att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de är stämmningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls.
- Vara ledande i utvecklingsarbetet för miljöhänsyn vid drift av krematorier.
- Ha en säker kemikaliehantering som bidrar till en minskad påverkan på miljö och hälsa.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Säkerställa en låg begravningsavgift på såväl kort som lång sikt genom en kostnadseffektiv verksamhet och en långsiktig investeringsplanering där driftskostnadspektivet står i fokus.
- Långsiktigt hålla en god nivå på underhållet vid stadens begravningsplatser.
- I en underhållsplan specificera de åtgärder som behöver utföras på kort respektive lång sikt, samt vidare redogöra för prioritering och optimering på kort sikt.

Demografiska förutsättningar

I Stockholm pågår en kraftig befolkningsutveckling. Antalet avlidna de närmaste åren bedöms dock ändå vara i linje med samma planeringsantaganden som tidigare. Detta beror på att antalet "äldre äldre" i åldersgrupperna födda på 1920- och 1930-talet är relativt få. Åldersfördelningen är dock ojämn över staden och i de nordvästra förorterna ökar antalet "äldre äldre" något. Planeringsnivån beräknas till cirka 6500 avlidna per år under planperioden fram till 2023. Antalet avlidna bedöms därefter att stiga och beräknas i slutet av 2020-talet till 10 procent fler jämfört med idag och i slutet av 2030-talet till cirka 30 procent fler jämfört med idag.

Sedan 2016 kan på grund av platsbrist inte längre gravplats med muslimsk inriktning erhållas på Räcksta begravningsplats. Gravplatser i muslimska gravkvarter kan i nuläget endast erbjudas på Strandkyrkogården i sydöstra Stockholm. Detta kommer att förändras när den nya begravningsplatsen på Järvafältet är färdigställd.

Driftsförändringar under planperioden

Utbyggnaden av Järva begravningsplats första etapp pågår under planperioden. Begravningsplatsen beräknas driftsättas 2024. En driftsorganisation byggs upp med början 2022 och kommer att ansvara för bland annat organisationsfrågor, nyrekryteringar, kompetensförsörjning och maskininköp. Detta beräknas innebära ett ökat ekonomisk åtagande för nämnden med en kostnadsökning på 1,0 mnkr för 2022, 2,5 mnkr för 2023 respektive 3,5 mnkr för 2024.

Ökade transport- och lokalkostnader

Skogskrematoriet inklusive de tre huvudkapellen, vid vilka det genomförs omkring 1100 ceremonier per år, planeras att renoveras med start 2023. Under denna tid blir det därför nödvändigt med transporter av kistor till andra ceremonilokaler. Förhandling pågår även för inhyrning av alternativa lokaler. Kostnadsökningen är i enlighet med tidigare fattat genomförandebeslut beräknad till cirka 4 mnkr/år.

Kompetensförsörjning

Chefsförsörjningen är en aktuell fråga då det inom de närmaste åren kommer att ske ett flertal pensionsavgångar inom förvaltningsorganisationen. Det finns även behov av att rekrytera inom vissa specialistfunktioner. Antikvarisk kompetens är en sådan och krävs vid framtagande av vård- och underhållsplaner. Medverkan av antikvarie är i regel också villkorat i de tillstånd som ges av Länsstyrelsen i samband med utförande av olika åtgärder på stadens kyrkogårdar och begravningsplatser. Förvaltningen köper i dag den antikvariska kompetensen. Behovet av antikvarisk kompetens är stort och förvaltningen har därför behov av att stärka specialistfunktionen med att anställa en antikvarie.

Det behövs därtill en strategisk planering för nyrekryteringar men även en plan för den samlade kompetensförsörjningen inom förvaltningen.

Ekonomiska förutsättningar

Clearingsystemet som reglerar kostnader vid gravsättning mellan huvudmännen för begravningsverksamheten avskaffades 2017. Kammarkollegiet har dock fastställt en avgift, som huvudmannen för begravningsverksamheten där den avlidne var folkbokförd, betalar till den som innehar enskild begravningsplats eller den som innehar allmän begravningsplats utan att vara huvudman. Det nya ersättningsystemet ökade nämndens årliga kostnader med cirka 8 mnkr från 2017.

Antalet gravsättningar inom Svenska kyrkans kyrkogårdar och kolumbarier har under de senaste åren ökat. Detta innebär att garanterade ersättningsbelopp till församlingarna inte kommer att täcka de gravsättningar som sker och kyrkogårdsförvaltningen behöva därför skjuta till extra medel. För att möta upp behovet krävs en ökning av budgeten på 2,0 mnkr per år.

Utöver det garanterade ersättningsbelopp som delas ut har Hedvig Eleonora församling äskat extra bidrag för framtagande av en vårdplan för Hedvig Eleonora kyrkogård till en kostnad av 100 tkr samt 2,0 mnkr för renovering av kulturhistoriskt värdefulla gravar och träd utpekade i vårdplanen. Renoveringsåtgärderna har en genomförandetid på tre år. Detta kräver en utökad budget om 700 tkr årligen under perioden 2022-2024.

Den så kallade begravningsfonden dit intäkter genom begravningsavgiften (6,5 öre) förs, administreras inte av kyrkogårdsnämnden utan av kommunstyrelsen.

Kyrkogårdsförvaltningen noterar dock att överskottet i fonden under senare år växt snabbt och i januari 2021 uppgick fonden till cirka 210 mnkr.

Nämnden deltar i det så kallade nyckeltalsprojektet som startades av Sveriges Lantbruksuniversitet för att jämföra kostnader och kvalitet på olika begravningsplatser i riket. Oavsett nyckeltal, kostnad per invånare eller kostnad per kvadratmeteryta är nämndens verksamhet i jämförelse med Svenska kyrkans huvudmän kostnadseffektiv.

När det gäller kvalitetsbegreppet har nämnden fokuserat på begreppet ”rätt kvalitet”. Det innebär att många huvudmän inom Svenska kyrkan har högre skötselnivåer på sina kyrkogårdar, modernare maskinparker, högre kostnader för administrativ överbyggnad etcetera.

Flera av nämndens anläggningar är dock slitna och i behov av stora underhållsåtgärder. Prioriteringar inom underhållsbudgeten görs för att komma till rätta med den så kallade underhållsskulden.

Samverkan

I *Kommunfullmäktiges budget 2021-2023* anges områden där det finns ett särskilt stort behov av utvecklade processer och samverkan mellan nämnder och bolagsstyrelser. Särskilt prioriterade frågor som anges de kommande åren är:

- Trygghet och säkerhet
- Vägen till arbete och egen försörjning
- Näringslivsfrämjande arbete med implementering av näringslivspolicyn i syfte att nå Sveriges bästa företagsklimat år 2025

- Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov
- Investeringsbehov och investeringsprioriteringar
- Effektiv lokalförsörjning
- Innovation, digitalisering och effektiva arbetsätt
- Klimat
- Jämställdhet

Förvaltningen bedömer att det finns möjligheter till effektivisering och kostnadsbesparing med ökad samordning i staden. Nedan beskrivs hur förvaltningen avser att samverka med övriga förvaltningar och bolag under de kommande åren.

Trygghet och säkerhet

Förvaltningen kommer i samverkan med berörda stadsdels- och fackförvaltningar, polis och lokala näringslivet fortsätta att utveckla stadens begravningsplatser till trygga och säkra platser. Vaktbolag ronderar vid de större begravningsplatserna. Samverkan sker med närpolisen kring åtgärder för att exempelvis förhindra stölder.

Vägen till arbete och egen försörjning

Förvaltningen fortsätter samverka med Jobbtorg inom arbetsmarknadsförvaltningen för att förbättra möjligheterna för personer utanför arbetsmarknaden att nå egen försörjning. Det kan också bli aktuellt att samverka med utbildningsanordnare för att erbjuda lärlingsplatser för olika yrkesutbildningar.

Näringslivsfrämjande arbete med implementering av näringslivspolicyn i syfte att nå Sveriges bästa företagsklimat år 2025

Förvaltningen har en nära samverkan med näringslivet genom samarbete med olika entreprenörer inom begravningsbranschen. Höga krav ställs på att detta samarbete fungerar för att levererade tjänster ska ha hög kvalitet. Olika samrådsorgan finns, BESK-gruppen med representanter från begravningsbyråbranschen och förvaltningen. Regelbundna samverkansmöten genomförs. Transportgruppen samverkar med aktörer som utför transporter av avlidna tillsammans med bland annat Region Stockholm och begravningsbyråbranschen.

Inför och under byggandet av den nya begravningsplatsen på Järva samverkar förvaltningen med andra involverade fackförvaltningar och närbelägna stadsdelsförvaltningar avseende bland annat kommunikation. Samverkan om begravningsplatsen sker även med en grupp med företrädare för olika trosbekännelser.

Kompetensförsörjning, med särskilt fokus på ledarskap, hälsa, medarbetarnas kompetens samt eventuella omställningsbehov

Förvaltningen fortsätter samverka med och ta del av de utbildningsinsatser som anordnas av stadsledningskontoret. Arbete med utveckling av samverkan med HR-funktionerna på idrottsförvaltningen och med serviceförvaltningen är påbörjad. Genom samverkan kan förvaltningarna byta erfarenheter och kunskap samt undersöka möjligheter att samordna insatser till exempel inom chefsutveckling, kompetensförsörjning och arbetsmiljö.

Chefsförsörjningen är som tidigare redovisats en aktuell fråga inom förvaltningen.

Investeringsbehov

Ett särskilt samarbete görs med trafikkontoret i trädprojekt och trädfrågor. Kyrkogårdsförvaltningen samarbetar med stadsmuseet avseende arbeten i kulturmiljöer samt genom att museet fortsätter att anordna visningsverksamhet, både vid världsarvet Skogskyrkogården och vid Norra begravningsplatsen.

Effektiv lokalförsörjning

I samband med planeringsprocessen för nya verksamhetslokaler har förvaltningen samarbete med framförallt serviceförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret och exploateringskontoret. Förvaltningen undersöker möjligheten att samlokalisera sin administrativa verksamhet med någon annan förvaltning.

Innovation, digitalisering och effektiva arbetsätt

Förvaltningen arbetar för att öka förvaltningens innovationskraft och öka takten i förvaltningens digitala utveckling. Behov finns av samarbete som kan leda till effektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Förvaltningen arbetar med implementeringen av förbättrade webb- och informationslösningar som ska ge snabbare och säkrare handläggning vid beställningar av tjänster.

Klimat

För att ta tillvara på kompetenser och tillsammans arbeta mot stadens uppsatta miljömål ingår förvaltningen i ett miljösamordningsnätverk. Arbetet med Stockholms stads miljöprogram leder till ett samarbete med miljöförvaltningens energicentrum och kemikaliecentrum. Andra viktiga samarbetspartners är stadsledningskontoret, Stockholm Vatten och Avfall och fastighetskontoret.

Jämställdhet

Under planperioden kommer förvaltningen att integrera jämställdhetsarbetet med arbetet inom Agenda 2030. Förvaltningen utvecklar arbetet med att systematiskt analysera könsuppdelade resultat och vidta åtgärder om omotiverade skillnader mellan könen identifieras. För att stärka medarbetarnas kompetens i att göra jämställdhetsanalyser och i att tydligare inkludera ett jämställdhetsperspektiv i insatser har medarbetare möjlighet att genomföra stadens webbutbildning "Jämställdhet i Stockholms stad" på stadens utbildningsplattform. Jämställdhetsanalyser görs i tjänsteutlåtanden där det bedöms vara relevant.

Agenda 2030

Förvaltningen bidrar till att uppfylla målen i Agenda 2030 i den ordinarie verksamheten genom att bland annat ta hänsyn till barns rättigheter och nationella minoriteters rättigheter samt öka tillgängligheten och delaktigheten för personer med funktionsnedsättning. Begravningsverksamheten inkluderar alla trosbekännelser med möjlighet att följa religiösa riter och sedvänjor. Samverkan sker med relevanta nämnder i staden, trossamfund, civilsamhället, näringslivet och akademin.

Chefer och medarbetare kommer att ges ökade kunskaper om Agenda 2030 och vara delaktiga i utvecklingsarbetet. Genom att kartlägga och analysera på vilka sätt verksamheterna idag bidrar till arbetet med Agenda 2030 kommer förvaltningen att kunna identifiera vilka ytterligare åtgärder eller aktiviteter som behövs för att bidra till att uppfylla målen.

Förvaltningen kommer även att analysera vilka befintliga samarbeten som behöver utvecklas och inventera behov av ytterligare samverkan för att stärka arbetet inom Agenda 2030.

Konsekvenser av covid-19-pandemin

Pandemins inverkan på nämndens verksamhet i tidsperspektivet 2022-2024 är svår att bedöma. Verksamheten utgår från att effekten av en genomförd och kanske återkommande vaccinering lyckas hålla antalet avlidna på en normal nivå. Beredskap ska dock finnas för att periodvis kunna öka kapaciteten.

Under perioden ska en fortsatt aktiv samverkan ske med andra aktörer som sjukvården, begravningsentreprenörer och trossamfund. Samverkan ska syfta till att hålla en intakt beredskap att snabbt kunna agera samfällt och effektivt.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Kyrkogårdsnämndens ekonomiska resurser för de kommande åren kan lämpligen fördelas i tre delar med olika förutsättning, möjligheter och utmaningar. Det är en drift- och underhållsbudget som direkt finansieras av begravningsavgiften, löpande underhållsprojekt i investeringsform som indirekt finansieras av begravningsavgiften och ett antal större fleråriga utvecklings- eller renoveringsprojekt, även dessa indirekt finansierade genom begravningsavgiften.

Styrdokument för förvaltning av kyrkogårdar och begravningsplatser

Den långsiktiga verksamhetsplaneringen i detta dokument kompletteras av för kyrkogårdar och begravningsplatser av särskilt framtagna VoUp (Vård och underhållsplaner enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen KRFS 2012:2). Dessa ger anvisning hur respektive begravningsplats ska gestaltas, vilket ger en inriktning för vad som över tiden behöver göras.

Planerna är dock inte tänkta att vara ett fullskaligt styrdokument då underhållsbehovet av t.ex. befintliga huskroppar inte alltid omfattas. De framtagna vård- och underhållsplanerna beskriver kulturmiljö och byggnader med åtgärder för att bevara dessa.

Vård- och underhållsplanerna beskriver inte heller bevarande och åtgärdsbehov för enskilda gravöverbyggnader som är kulturhistoriskt klassade, detta behöver därför kompletteras. Det är angeläget att påbörja arbete med en vårdplan även för dessa enskilda objekt. Framtagande av vårdplaner för nämnda objekt kräver ofta en särskild antikvarisk kompetens.

Förvaltningen har under 2020 analyserat och kommer fortsatt under 2021 att analysera möjligheten att ta fram ett tydligare och kompletterande styrdokument som beskriver förvaltningen av hela fastigheten d.v.s. såväl mark som byggnader på respektive begravningsplats. Den preliminära slutsatsen visar på ett stort behov av att skapa en sammanhållen bild av det långsiktiga underhållsbehovet. Grunden för en långsiktig underhållsplan bör utgöras av en avstämd målbild eller ambitionsnivå för begravningsplatsernas framtida förvaltning. Till målbilden bör läggas en beräkning över vilka underhållsåtgärder dessa kräver över tiden men även vilken servicenivå och valfrihet som eftersträvas. En översiktlig ansats till beräkning har genomförts på Sandsborgskyrkogården och pekar på en förvaltningskostnad för de närmaste tio åren om mellan 40-60 mnkr, förvaltningens driftkostnader borträknade. Sandsborgskyrkogården är då en liten, i princip

färdigetableerad kyrkogård med en begränsad utvecklingspotential.

Vård- och underhållsplaner är till dags dato framtagna för sju av förvaltningens elva kyrkogårdar och begravningsplatser. De som återstår är de större begravningsplatserna Skogskyrkogården, Norra begravningsplatsen och Råcksta begravningsplats. En vård- och underhållsplan ska på sikt även tas fram för Strandkyrkogården och begravningsplatsen på Järva.

En särskild ljus- och mörkerplan är framtagen för Sandsborgskyrkogården, ljus- och mörkerplaner har också påbörjats att tas fram för Västberga begravningsplats och Brännkyrka kyrkogård. Arbetet fortsätter med framtagande av ljus- och mörkerplaner för Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen.

Framtagandet av vård- och underhållsplaner samt ljus- och mörkerplaner medför ökade driftskostnader då dessa behöver upphandlas bland annat av Stadsmuseet.

Begravningsavgift och begravningsfond

Den årliga driftsbudgeten har under de senare åren lämnat ett mindre årligt överskott, vilket tillfaller den med begravningsavgiften sammankopplade begravningsfonden. Enligt lag får dessa medel enbart användas till begravningsverksamhet, vilket skapar en obalans mot det gängse kommunala budgetsystemet. Begravningsfonden kapital uppgår per 2021-03-01 till 210 mnkr.

Den grundläggande ekonomiska styrmodellen baseras på de ekonomiska förutsättningarna för landets kyrkliga församlingar (vilka i likhet med Stockholms Stad är huvudmän för begravningsverksamheten) och är tänkt att balansera storleken på avgiften med hur mycket som finns reserverat i fonden och att detta sedan i nästa steg påverkar vilka investeringar som kan göras och i vilken takt detta kan ske.

I förvaltningens situation kan inte fonden nyttjas fullt ut som balans genom att intäkten från begravningsavgiften hålls lägre än driftskostnaderna. Vidare påverkas möjligheten att investera såväl kortsiktigt som långsiktigt mer av tillgång i stadens samlade investeringsåtagande än vad som kan balanseras mot begravningsavgiften.

Kostnader för underhållsåtgärderna ska dessutom, enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning, belasta investeringsbudgeten och inte driftbudgeten. Stadens revisorer påtalade detta i sin årsrapport 2016 för kyrkogårdsnämnden. Med anledning av detta gjordes budgetjusteringar sinsemellan drifts- och investeringsbudgeten under år 2018. Denna förändring förstärker obalansen än mer.

Drift

Driftskostnaderna är över tiden att anse som relativt stabila då förvaltningens verksamhet i stort sett överensstämmer år från år. Driftskostnaderna bör även så långt möjligt balanseras mot begravningsavgiften då återkommande överskott som tidigare redovisats inte kan återföras till driften.

I planeringen för de kommande åren bör dock ekonomisk höjd tas för den verksamhetsutveckling och förändring av drift som planeras. Förvaltningen avser väsentligt förbättra den långsiktiga planeringen av fastighetsunderhållet. Vård- och underhållsplaner samt ljus- och mörkerplaner ska tas fram och genomföras. Det sammantaget, det vill säga framtagandet av planerna, beräknas leda till ökade kostnader på 2,0 miljoner kronor per år

under planperioden.

Förändringar i samband med driftsättning av den nya begravningsplatsen vid Järva kommer att medföra ökade kostnader för nämnden på omkring 7 mnkr per år från och med år 2024. En driftsorganisation av Järva begravningsplats byggs upp med början år 2022 inför den planerade driftstarten år 2024. Ökade kostnader under åren 2022-2023 för att rekrytera rätt kompetenser beräknas till 1,0 mnkr år 2022, 2,5 mnkr år 2023 och 3,5 mnkr år 2024 i samband med driftsättning av den nya begravningsplatsen.

Skogskrematoriet inklusive tre av kapellen kommer, som tidigare nämnts, renoveras med planerad start 2023. Under tiden behövs en utökad budgetram för att hantera ökade transportkostnader i samband med begravningsceremonier. Ökade transport- och hyreskostnader beräknas till 4 mnkr/år under planperioden.

Åter- och nyanställningar av specialistfunktioner med utredar-, kommunikations- och antikvarisk kompetens innebär också utökade kostnader för nämnden med 2,5 mnkr/år. Avslutningsvis bedöms en förstärkning på chefsidan med 1,0 mnkr/år på grund av pensionsavgångar behöva göras under planperioden.

3.1 Drift

Väsentliga förändringar under planeringsperioden jämfört med nämndens budget.

Driftbudget	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Kostnader	Mkr	Mkr	Mkr	Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	10,0	8,5	8,5	8,5
Begravnings- och serviceavdelningen	100,5	100,5	100,5	100,5
Tekniska avdelningen	44,2	44,2	44,2	44,2
Administrativa avdelningen	30,5	30,5	30,5	30,5
Kapitaltjänstkostnader	33,3	33,3	33,3	33,3
Summa kostnader	218,5	217,0	217,0	217,0
Intäkter				
Avgifter	15,0	15,0	15,0	15,0
Fonduttag	10,0	10,0	10,0	10,0
Övrigt	11,5	11,5	11,5	11,5
Summa intäkter	36,5	36,5	36,5	36,5
Netto	179,5	179,5	179,5	179,5

I samband med beslut om verksamhetsprogram 2021 fastställde Kommunfullmäktige planeringsnivåer för åren 2021, 2022 och 2023 enligt ovan.

KF:s planeringsnivåer förutsätter att nämndens budgetvolym netto i princip hålls oförändrad under planperioden. Samtidigt ökar nämndens kapitalkostnader och kommer under år 2022 att uppgå till 37,5 mnkr per år. Dessa kostnader behöver nämnden få kompensation för.

Avgifter för gravskötsel

Andelen gravplatser med skötseluppdrag på begravningsplatserna ska i princip inte påverka nämndens nettobudget. Verksamheten ska vara självfinansierad. För 2022 föreslås taxan vara oförändrad.

Pris år 2022: Urngrav: (2,00 kvm) 520 kr. Kistgrav (2,00 kvm) 570kr.

3.2 Investeringar

Löpande underhållsprojekt som finansieras genom investering

Underhållsbudget 2022-2024

Planerade underhållsåtgärder ska inrymmas inom den preliminära budgetramen för planperioden. De underhållsåtgärder som planeras under planperioden är förutom de tidigare nämnda vård- och underhållsplanerna, ljus- och mörkerplaner, säkerhetskontroll av gravstenar och underhåll av kulturhistoriska gravvårdar.

På Skogskyrkogården fortsätter förnyringen av tallbeståndet och runt 100 större tallplanter planteras ut varje år. Ett angeläget arbete pågår inom förvaltningen för att finna strategier att hantera trädsjukdomar. Att bevara det gröna kulturarvet, och att fortsättningsvis på ett effektivt sätt kunna hantera smittsamma trädsjukdomar och motverka ökade angrepp av skadeinsekter, medför ökade kostnader för framförallt återplantering och förnyring av trädbeståndet.

Behov av att utöka den långsiktiga investeringsramen

Den långsiktiga investeringsramen behöver återställas för att tillgodose finansiering av angelägna underhållsåtgärder och för renovering av kulturarvet.

Tillgänglighets-, trygghets- och energiåtgärder, maskininköp, renovering av personallokaler och utredningar inför kommande investeringsprojekt utgör också en väsentlig del av den långsiktiga investeringsplanen.

För perioden 2022-2024 är dagens investeringsbudget 60 mnkr. Förvaltningen har under samma tidsperiod ett behov av reinvesteringar och underhåll om cirka 120 mnkr.

Utöver detta finns ett behov av utveckling av gravskick och anläggande av nya gravkvarter om 60 mnkr under planperioden. Den långsiktiga investeringsplanen bör därför **utökas till 40 mnkr/år** för att möjliggöra en långsiktigt hållbar förvaltning av kulturarvet.

Investering	Budget 2021	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024
Järva begravningsplats	80,0	70,0	30,0	50,0
Skogskrematoriet	0,0	0,0	40,0	70,0
Långsiktig investeringsplan	30,0	20,0	20,0	20,0
Reinvesteringar	20,0	0,0	0,0	0,0
Strandkapellet	2	23	15	
Summa	132,0	113,0	105,0	140,0

I samband med beslut om verksamhetsprogram 2021 fastställde Kommunfullmäktige planeringsnivåer för år 2021, 2022 och 2023 enligt ovan.

Enligt tabellen har nämnden en investeringsram för 2021-2024 som avser byggnation av Järva begravningsplats, renovering av Skogskrematoriet, byggnation av Strandkapellet samt en investeringsram för övriga investeringar på 20 mnkr.

Prioriteringar inom investeringsramen för långsiktigt underhåll

I budgeten för planperioden har förvaltningen för åren 2022, 2023 och 2024 tilldelats 20 mnkr per år. Nämnden använder i jämförelse varje år omkring 10 mnkr av tilldelade investeringsmedel för utbyte av maskiner, beläggningsarbeten, upprustning av servicestationer och omsättning av bänkar. I budgeten ryms därutöver investeringar som gäller arbetsmiljö och akuta åtgärder för att säkerställa driften.

Som exempel på vad som planeras inom **20 mnkr** kan nämnas en upprustning av ekonomibyggnaderna på Spånga och Bromma. Oljepannorna på Norra kapellet och Bromma kommer att ersättas med värmepump och elpannor för att minska koldioxidutsläppen enligt förvaltningens klimathandlingsplan.

Vidare planeras att öka säkerheten genom renovering och nytillverkning av grindar på Norra begravningsplatsen samt en renovering av grindarna på Skogskyrkogården för att göra dessa låsbara. Båda krematorierna kräver kontinuerligt underhåll. Detta är särskilt viktigt för att säkra den coronaberedskap förvaltningen har anbefallts. Övriga angelägna projekt som planeras är anläggande av ny askgravlund på Galärvarvskyrkogården.

Planerade åtgärder som **inte** ryms i 20 mnkr men som föreslås genomföras inom en återställd ram om **40 mnkr/år** är bland annat trygghetsåtgärder genom anläggande av belysning utifrån framtagna belysningsplaner på Sandsborgs och Brännkyrka kyrkogårdar samt Västberga begravningsplats.

Vidare föreslås att säkra kulturhistoriska värdena genom att en renovering av Wetterstedtska gravkoret på Norra begravningsplatsen genomförs samt att påbörjad renovering av den gråtande muren vid stora entrén till Skogskyrkogården fortsätter.

Tillgänglighetsåtgärder bör genomföras genom en renovering av Hässelby och Bromma minneslundar samt renovering av servicestationer på Norra begravningsplatsen. En annan angelägen tillgänglighetsåtgärd är att löpande komplettera och utveckla skyltprogrammet i form av orienteringstavlor och hänvisningsskyltar men också att anskaffa nya skyltar till respektive gravkvarter. Busshållplatserna på Skogskyrkogården behöver också

tillgänglighetsanpassas. Avslutningsvis kommer bjälklagsåtgärder genomföras på kvarter 21 för att minska isbildning på innergården. Därtill kommer också en installation av brandlarm på Norra kapellet och underhåll på bostadsfastigheten Solbaddet ske.

Större fleråriga utvecklings- eller renoveringsprojekt, i prioriteringsordning **Säkerhetsåtgärder på grund av skadegörelse**

På grund av ökad skadegörelse och upplevd otrygghet på Norra begravningsplatsen och Skogskyrkogården har kyrkogårdsförvaltningen ett uppdrag att vidta säkerhetsfrämjande åtgärder.

Med start under år 2021 planeras en uppsättning av tillfällig belysning på särskilt utsatta gravkvarter inom Norra begravningsplatsen. Under planperioden planeras dessutom en renovering av Skogskyrkogårdens grindar och därtill en automatisering av desamma för att möjliggöra låsning nattetid.

Möjligheten att tillverka nya grindar till Norra begravningsplatsen kommer att utredas med efterföljande åtgärd. Dessa tillkommande investeringar bedöms medföra ökade kostnader under planperioden om 3,5 mnkr 2022, 2,5 mnkr 2023 respektive 2,0 mnkr för 2024. I kostnaderna inryms även implementering av framtagna ljus- och mörkerplaner.

Skogskyrkogården, askgravar

Arbetet med att ta fram ett gestaltungsförslag för nya askgravar på kvarter 25 på Skogskyrkogården pågår. Under år 2021 kommer tillstånd att inhämtas samt markutredningar och projektering att genomföras. I samband med anläggandet av askgravarna kommer även viadukten längs Sunnanvindsvägen att renoveras. Projektets genomförande kräver en utökad investeringsbudget om 7 mnkr för 2022 respektive 8 mnkr för 2023.

Räcksta kistgravar

Utredningarna kring anläggandet av nya kistgravskvarter på Räcksta begravningsplats har pågått under flera år. Under 2021 färdigställs projekteringen av de nya gravkvarteren och förfrågningsunderlag för upphandling kommer att påbörjas. Anläggandet av gravkvarteret beräknas ha en genomförandetid på två år, varför en utökad budget omfattande 10 mnkr krävs för 2022 och 30 mnkr för 2023.

Projekt som är pågående/beslutade eller inväntar beslut

Begravningsplats på Järvaområdet

Begravningsplatsen ska på sikt rymma cirka 20 000 gravplatser (varav 9000 kistgravar) och ska fylla ett långsiktigt behov av gravplatser i norra Stockholm. Byggnation av den första etappen påbörjas år 2021 med närmare 3000 kistgravar, urngravar, minneslund, ny infrastruktur, markomvandlingar och en ny våtmark. Därtill innefattar projektet arbetslokaler och en konfessionsneutralt utformad ceremonilokal och flera ceremoniplatser. Byggnationen beräknas pågå till och med 2023. Genomförandebeslut för den första etappen fattades av kommunfullmäktige 2019 till en investeringsutgift om 357 mnkr.

Ceremonilokal vid Strandkyrkogården

Etableringen av Strandkyrkogården gav ett nödvändigt tillskott av begravningsplatser söder om staden. För att nå den fulla effekten måste begravningsplatsen också kompletteras med en

ceremonilokal. Projektet har dock försenats genom att handläggningen av detaljplaneändringar dragit ut på tiden. Den nya tidplanen är att projektering görs under 2021 och att byggstart sker under 2022. Projektet är kostnadsberäknat till omkring 40 mnkr.

Renovering av Skogskrematoriet inklusive kapell

Efter 80 år behövs en genomgripande renovering av Skogskrematoriet inklusive de tre kapellen; Tron, Hoppets och Heliga korsets kapell. Projektet genomförs under planperioden. Genomförandebeslutet för renoveringen av Skogskrematoriet återremitterades under hösten 2020 till kyrkogårdsnämnden. Ett nytt reviderat genomförandebeslut kommer att tas under 2021.

Driftkostnad, konsekvenser av investeringar

Ett nytt stomnät som byggts på Skogskyrkogården beräknas genom minskat läckage avsevärt minska vattenförbrukningen. Ett nytt fastighetsövervakningssystem ska ge bättre styrning och förbättra energiövervakningen. Investeringar i olika energiåtgärder, värmepumpar, bergvärme samt återvinning av överskottsvärme vid Nya krematoriet på Skogskyrkogården syftar till att minska energiförbrukningen och uppvärmningskostnaderna.

Den nya begravningsplatsen Järva begravningsplats och nya gravkvarter vid Råcksta begravningsplats beräknas å andra sidan innebära ökade driftskostnader, se tidigare redovisning.

Under renoveringen av Skogskrematoriet beräknas bland annat transportkostnader enligt tidigare redovisning öka.

3.2.1 Prioriteringsgrunder

Projektet enligt ovan har prioriterats utifrån uppdrag från kommunfullmäktige, omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten, verksamhetsbehov utifrån driftsaspekter, säkerhets- och miljökrav samt valfrihets- och mångfaldsperspektiv.

3.2.2 Konsekvensanalys och risker

Konsultstöd behöver upphandlas för att klara av såväl investeringsvolymen som komplexiteten i flertalet av projekten. Konjunkturläget bedöms även som avgörande för kostnaderna när byggtreprenader handlas upp.

3.2.3 Måluppfyllelse

Investeringarna bidrar till måluppfyllelse avseende KF:s verksamhetsmål. "Nämnden ska ge möjlighet och utrymme för olika begravningstraditioner på stadens begravningsplatser och vid nämndens ceremonilokaler. Nämnden ska förvalta kulturarvet vid stadens begravningsplatser. Nämnden ska verka för att stadens begravningsplatser ska upplevas som tillgängliga, trygga och säkra. Nämnden ska fortsätta arbetet med att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning. Nämnden ska fortsätta arbetet med att energieffektivisera byggnader och belysning på begravningsplatserna för att minska energiförbrukning, samtidigt som de är stämmningsfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls".

Översiktsplanens strategier att *Koppla samman stadens delar* och *Främja en levande stadsmiljö i hela staden* tillmötesgår via investeringar i en ny begravningsplats vid Järva som också ska utgöra en vacker och attraktiv ny mötesplats och möta ett långsiktigt behov.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

4.1.1 Nuläge 31 januari 2021

Nämnden äger och förvaltar lokaler i huvudsak egen regi. De enda förhyrningar som är aktuella är lokaler för huvudkontor och administration inklusive två mindre förråd samt ett mindre väntrum på Galärvarvskyrkogården.

4.1.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Nämnden hyr lokaler för huvudkontor och administration i Slakthusområdet. Hyreskontraktet på lokalerna löper till och med 30 september 2022. Eftersom Slakthusområdet står inför en större omstrukturering till framförallt bostadsområde planeras de inhyrda lokalerna att byggas om till annan verksamhet. Det är i dagsläget oklart när detta kommer att bli aktuellt.

5 Övriga redovisningar

Begravningsavgiften

Om kyrkogårdsförvaltningen utgår från att den långsiktiga investeringsramen för underhållsinvesteringar är 40 mnkr per år, att skogskrematoriets renovering blir av, att skatteunderlaget ökar enligt stadsledningskontorets prognos per år och att nämndens driftbudget exklusive kapitalkostnader ökar med två procent per år kan följande beräkning göras:

Ifall begravningsavgiften sänks till 6 öre från med 2022 kommer begravningsfonden 2032 uppgå till 58 mkr och underskottet mot begravningsavgiften det året vara 4 miljoner.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Svante Borg, Förvaltningschef	2021-03-31